

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

Szerkesztőségi szállás:
külső szénutca Sikó-ház, 36. számnál.
Kiadó hivatal:
Stein János könyvkereskedésében.

Előfizetési díj:
Évnyelvényenkint 3. félre 6 pfrt, külföldre évfelvényenkint 4 pfrt.
Megjelenik a K. Közlöny minden Kedden, Csütörtökön és Vasárnap.
Hirdetések minden egyes hirdetés után 10 pkr bérletdíj és minden négyhatszor egy sor után számítandó 4 pkr beküldése mellett közzétételnek.

A lap szellemi érdekeit illető közlemények a szerkesztőséghez, az anyagi ügyeket tárgyalók u. m. előzetes, hirdetések, reklamációk sat. a kiadó hivatalhoz utasítandók bérmentesítetten.

GYAKORLATI NÉPNEVELÉS.

Jelenkorunk sebes léptekkel halad az önzés után, s mondhatni, merőben az anyagi után ragadtatik. Kül- és belviszonyok igénylik ezt; az önzérekü politika örömeit legyezi ezt; s így a szellemi általános, országos haladás háttérbe szorult. Az apák nagy része, sőt mondhatni, mindenki fiát gyáros, iparos, üzér, vagy gépészszé igyekszik neveltetni; egy-egy szegényebb a nem tehető osztályból, — kinek szülői messze nem néznek, s számolni a jelen ragályossá vált szellem szerint nem tanultak, — nevékedik tanodáinkban önszorgalma után papnak, vagy tanítónak fel.

Mint a testi tápot, a kenyeret, nélkülözni hatalmunkban nem áll: úgy elvetni a szellemi csak részben is káros, sőt hozadalmas és okvetlen kinos nemzeti halált hozó. Általános műveltség nélkül soha nemzet, s állam állandóan föl nem virágzott, virágozni nem fog soha.

Mi, bizonyos tekintetben Anglia után indultunk, de azon eszközöket, melyekkel Anglia jelen állásra vergődött, feledjük, vagy azokra épp nem is eszmélünk. Nem csupán a szigeti fekvés, nem is csak a gyárok, mik Angliát jelen helyzetben emelték. A szellemi erők kifejlesztése, és a népek általános nevelés általi művelése tehet egy országot virágzóvá, s jutathat a jólét magasabb fokára.

Hála az égnek! vannak még nagy férfaink; vannak, kik gondolkodni tanultak, s kik értve az emberi rendeltetést szűk önjükről, vagy öneladójokról gondoskodni eleget nem tartják. Kik a mindnyájunkkal közös nemesebb minyei szellemi szikra a földön lehető kifejlesztését elősegélni erős segéd-karokat nyújtanak, saját szellemi erejük fejlesztésével be nem érik; sőt befolyásukat, magas szellemi tehetségeiket a köz és általános művelődésre fordítva készek. Ezek ernyedetlen fáradással működtek terhesebb időkben is a művelődés haladását, ha nem is elősegélni, legalább a bukástól azt hatalmas vállakkal föltartani.

Népnevelés a legelső; e nélkül sem a mezőgazdaság nem haladhat, sem építész, kereskedelem jobb lábra nem juthat. Bár hogy okoskodjunk, néphaladás föltételezi az egyetemes haladást, az teremti meg az ország műveltségét, jólétét. A népnevelés nem csak falusi, s elemi iskolák által segíthetők elé, sőt nálunk, — mivel ezek sok helyt hiányoznak, s felállításuk általánosságban hatáskörünkön kívül esik, és vagyoni tehetségeink hiá-

nya által akadályozva van, — e hiányon némileg papjaink, s azok emberszerető befolyása által lehetne segíteni.

Sok balvélemény volt eleitől fogva, s van jelenleg is egyesek, hivatalok, foglalkozások, tanok és még az igazság irányában is. A papi-hivatal s kasztra tán legtöbb balvéleményből eredt előítélet nehezül. Ez előítélet némi alapon veszi eredetét; de általánosságban még is hibás. A papi-hivatal, vagy a mint szokták nevezni, papság, ha az egyén, ki e pályát választá, hivatását érli, arra képes, és betölteni igyekszik, minden hivatalok között leg-szebb, s egy emberszerető egyénhez méltó pályát.

Az ember testi és szellemi erők csodás vegyülete. Egyiknek mint a másiknak folytonos működése föltételezi létét. Egyiknek elhanyagoltatásával felszeg az egyénélet, tehellen nyomoru, — bár Kanahán földét bírja is, — az ország, a nemzet. Mint egyesek, egy országnak is e két erő egysúlyra fejlesztésén kell munkálni.

Kiket születés s vagyoni állás oly sorsba helyezett, hogy e két erő kifejlesztése már helyzetüknél fogva egyenvonalul, boldogok! de a sorsnak vannak mindenütt mostohái is. Nálunk ugyan, hála az égnek! kevés a prolétár osztály; de a kisebb földbirtokosok osztálya az anyagi életszükség mulatlan pótlására levén szorítva, szelleme kifejlését az elsővel nem egyenvonalozhatja. — Ez osztály nagy számu, s jelenben széles értelemben ez teszi a népet; honunk egyetemes fölvirágzása ettől függ; ennek elhanyaglása az általános haladást, az országos polgárosodást hátráltatná. Ezért ennek fölvilágosodása a gazdasági, s más haladási tárgyakban szükséges és mulhatatlan; mert a mezőgazdaság fölvirágzása csak is a földmivesek fölvilágosodása után várható.

Ezen osztályra legnagyobb hatással lehet, és kell lennie papjának, ha az valódi jó ember, értelmes egyén, és észszerű példa-adásával előlmenni bír. Feladata a papnak szerintem nem csupán az elvont vallásos fogalmak hirdetésében, s hallgatóinak egy jövő jobb életre való előkészítésében központosul: neki hatni és főleg hatni kell ez életre, a családi, s anyagi jólét hallgatói közti előmozdítására is; az erkölcsi tanokat az életre alkalmazni, s az élet egyes eseteit azokból következtetni.

Szükségesnek látnám a papnöveldeket kis mértékben összekötni gazdasági, s építészeti gyakorlati előkészítéssel. Nem azért, mintha a papból gazdát, vagy építőmestert akarnék képeztetni, hanem mivel e szakokban ezeknél annyi előkészületet ohajtanék, hogy hallgatóinak földművelés körüli némely rögzött előítéleteit

fölvilágosítani, és az észszerű építésben tanácsot adni tudnának.

Tudok papot, ki burgonyáit hallgatóit épp az ültetésnél meglátogatta; s miután látta, hogy azok minden egyes kis verembe egy egész nyolczad rész vékonyi burgonyát halmaztak, azokat annak célelles, sőt káros voltáról meggyőzni igyekezett. Ez uton győződelmeskedni az előítéleten, mely már konok szokássá rögzült, nem sikerült; elhívta őket később a maga földjébe, és épp burgonya vermeléskor minden kis gödörbe maga helyezett két, legfölből három burgonyát.

Ősz, s a burgonya-szüret eljött, akkor viszont meghívta hallgatóit, s megbizonyult, hogy az ő két-három magjáról sokkal több és szebb burgonya termelt. Ezzel megnyerte hallgatói bizalmát, szavának hinni kezdtek. Maga, kis paplakán falkolát állított, a falu ifjainak az ültetést és oltást — kik szájtátni odagyűltek — megmutogatta, annak könnyűségéről, de egyszersmind gyönyörteljes és hasznos eredményéről azokat meggyőzte. Később meggyőztél gyümölcsösnek helyet nyert, s gyümölcsfatermesztési tekintetben a helysége nagy hatást és legjobb eredménnyel gyakorlott. Így adott tanácsot az építésben is; s a helység megszépült, és tüztől az okszerűbb építés által biztosabbá lett.

Ezt minden pap falukon tehetné, s hitem szerint kel-lene is tennie, ha e tekintetben kis előkészülettel bírna, ha szólni a nép nyelvén tudna, és ha annak bizalmát igye-keznék bírni; ha nem szigetelné magát külön papi lakába, s nem féltené az alimbust. Az iskolás kis gyermek csodásan kiismeri tanítóját, a nép is vezetőjét; és tisztelet s tekintély csak e bizalom alapján nyugszanak biztosan. A birtok elkülönítés, a tagosztályozásra nézve is a papok hathatnának leginkább; annak célszerűsége s igazságságaról a népet ők világosíthatnák fel leginkább, és az általános példák által elősegíthetnék, s a nép szellemi művelését a vagyoni haladással párhuzamban tarthatnák.

UZONI Z. J.

IPARSZABADSÁG.

III.

A székek fennmaradása által nem csak a monopoliomot, hanem a propoliumot is előmozdítva látjuk. — Az áldalom oltalma egyformán kell hogy kiterjedjen az alattvalók minden osztályára. Nem szabad tőle kívánni,

O novum atque inauditum ad principatum iter! Non te propria cupiditas, sed aliena utilitas principem fecit.
C. Plinius Paneg. Traj. Capit. VII.

Negyvenkét év múlt el, mióta Mártonfi József, Erdély egyik legkitűnőbb és legtudományosb püspökének halhatatlan lelke a mennybe szállott fel, s mégis mint néhai nagy történelmünk gróf Kemény József szomorúan megjegyzi: ezen tudós székegyházak fia, ki az erdélyi jeles férfiak és tudósok közé méltán számítható, mind- eddig biographus nélkül maradt. (1)

Részvét vagy kegyelet-hiány, avagy hideg közönösség oka-e ezen szomorító elmulasztásnak? — elhatározni nem tudom, nem akarom; mindenesetre vajmi keserves érzés támadhat belünkben, midőn azt látjuk, hogy még oly férfiak is, kit a gondviselés a legigénytelenebb sorsból, csupán saját szellemereje és fáradhatlan munkássága által kedves kis hazánk egyik legméltóságosb hivatalára juttatott, életirója eddig nem akadt.

Igen jól be tudom látni, mily nagy és nehéz feladat egy szelleműs püspök életét s érdemeit dicső emlékeztetéhez méltólag illetéjes előadásba befoglalni, és éppen nekem,

ki se az életirók ékes beszédét nem bírom, se pedig a megdicsőült főpapot ismerni szerencsés nem lehettem, mert akkor, midőn ő élte aranykorát innemelte, én talán még csak jó anyám emlőinél pihenhettem; azért öszintén bevallva: én nem annyira Mártonfi József püspök biographusának akarok feltűnni, mint inkább egy igénytelen munkásnak tartatni, ki több évi kutatás, utánjárás és kérdezősködés által egybegyűjtött adatait azért halmozta egybe, hogy ezen valóságos tényekből, mint valami fényzelen anyagokból valamely mester-kéz hű és remek életképet készíthessen. (2)

Mártonfi József, született a hazánk annyi hős vitézt, tudóst és jeles papot adott Székelyföldnek Szent-Király nevű helységében, az oda való paplak cselédek szobájában. (3) Megkereszteltetett 1746-ik év január-hó 15-kén, a szent viz alá tartatva Eltes Péter és Domokos Judit által. Édes atya Mártonfi Tamás, vagy a mint a falubeliek őt nevezték, Mártonfi Tamás közszekegy, Adorján János szentkirályi lelkésznek gazdája, — édes anyja pedig, Józsa Kata, ennek gazdasszonya volt.

Adorján János lelkész halála után a Mártonfi család Szent-Királyról Mindszentre, ősi tüzhelyére költözött, hol a szegény családöt érzékeny csapás érte, meghalván maga a család fő Mártonfi Tamás; — ez esemény által az isteni gondviselés ámbár fájdalmasan sújtá a három fiúból és négy leányból álló árvaságra jutott egész családot, (4) de más más részről meny- nyei kegyelmét nem voná el attól, rendelvén melléje egy segédelmet nyújtó pártfogót, Adorján István, a néhai Adorján János lelkész testvére személyében; ki úgy mint rokon is az egész istenfő családöt, főképpen pedig a legidősb fiút Józsefet pártolása alá vette és hogy

ennek némi nevelést adhasson, bevitte Csik-Somlyóra Szent-Ferenczrendi szerzetesek gymnasiumába, hol az árva, sokaktól lenézett szegény tanuló, rendkívüli elmetehetségének és példás magaviseletének oly fényes bizonyítványát tüntet fel, hogy a jámbor paterrek közül egyik tanítója már akkor anyjának megjósolta: miképp „Jóska fiából ha pap lesz, nagy ember fog válni.” Itt iskoláit kitűnően végezvén, Kolozsvárra, azon időben a jezsuiták nagy hírből álló collegiumába sietett, hol mint asztal körüli és szoba-szolga — credentianarius — ingyen kapott szállás és élelem mellett folytatta tanulását.

Az egyházi rendhez kiolthatlan vonzalmat érezvén, Kolozsvárt a jezsuitasági növendékek közé vétette fel magát, mely kitűntetést vasszorgalma, szerény magaviselete és bámulandó talentuma által érdemelte meg. Az ujonczságot Bécsben állá ki, és ekkor tanulmányozta a régi görög és római classicus írókon kívül a francia, főképpen pedig a német nyelvet, melyet annyira tett sajátjává, hogy később azon a legfolyékonyabb nyelven, a legkésb nemetséggel szonokolhatott. E szigorú fegyelmű rend közepett gyakorlá magát a nélkülözésben, türelemben, indulatai feletti uralkodásban; — itt kezdé magát a kiművelt és finom társalgási szabályokban gyakorolni; — egyzóval: itt és ez időben veté meg alapját azon előre-segítő, okos élettannak, melyet tudományos műszóval: számító diplomatiának szoktunk nevezni; mely ötlet elvitáztatlan érdemei mellett, később oly magas polczra jutatta, mely által a legkülönbözőbb s később körülmények között magát tájékozá és biztosan vezetteté!

1770-ben Mártonfit Budán találjuk, hol a grammaticai tanítvá. 1771-ben Bécsben a

mathesist tanulja. 1772-ben és 1773-ban újból Budán lép fel, hol az ékeesszólás tanításával foglalkozik. (5) Ezen korbá esik kéziratban maradt munkái nagyobb részének írása, melyeket alább fogok elősorolni; ekkor szövődött Révai Miklós és Mártonfi között azon meghitt, barátságos viszony, mely az elsőnek haláláig mindig a legszebben díszlett.

Eltöröltetvén a jezsuitarend, (6) Mártonfi 1774-ben Kolozsvárt, édes honában, mint mathesitanár, nyert alkalmazást 500 ft évi fizetéssel, 1776-ban az erömütanból — mechanica — is rendes órákat tartozván adni, évi fizetése 600 fra szaporított. 1779-ben Mária Terézia királyné által az erdélyi katolikus iskolák főigazgatójának nevezetett, melyhez királyi tanácsosi rang és a k. főkörmányszéknél előadói — referens — jog volt kapcsolva. Mártonfinak ezen új kinevezése életpályáján mindene ctre forduló pontot képez, mert a kinevezési leirathban Mártonfitól szorgosan követeltetvén, hogy azonnal Bécsbe siessen, Pozsonyban Felliger nagy-prépostnál magát jelentse, attól a szükséges utasításokat átveendő; ez által alkalom nyílt magat az udvarnál és a legfensőbb körökben is megismertetni. (7) Utikölt-ségre 284 rlt kapott. Ezen szép körü hivatalában hét évig a legsikeresebben fáradozott, a vezérletére bízott iskolákat rendbe hozta, az ifjuság erkölcsi és szellemi művelődését előmozdította, a tanítóktól rendet, pontosságot, lelkiismeretes eljárást kívánván, követelvén; ekkor készítette az egyházi tanulmányok, alapítványokról, ugyszintén: az árvák háza és a kolos-mmonostori jószágokról azon jeles kimutatást, melyet azóta mint legalaposb, leghitelesb okmányt, mind a régi, mind az új kormány alapul és zsinormértékül használni szokott.

1781-ben a könyvvizsgálói — cen-

hogy az egyiket a többiek rovására, a kereskedőt és mesterembert a fogyasztó közönség költségén megszorító hatalommal fölruhazza. Szabad verseny legalább benn az országban. Győzzön a mi jobb. Lehesse kereskedő, lehesse szabó, kinek kedve tartja inaskodás és segédkezés nélkül is. Ha az egyik mesterséggel nem boldogul, miért legyen örökös koldusságra kárhoztatva? Hátha más üzletben, melyet bár nem czéhileg tanult — hasznavehető polgárává válhatik az álladalomnak? Planchet író volt, — megbukott; kezdett más üzletet, megint bukott; lön szakács és traktér belőle, néhány év alatt fél milliót szerzett! Ha neki oklevéllel vagy „Wanderbuch“-chal előállani kell vala békonyítani, hogy kuptáskodott, vajon nem koldusnak maradott volna?

De a hitel! Ha mindenki kereskedést nyithatna, hogy lehetne tudni, mije van, mennyi csalásnak lenne kitéve a hitelező? Ha mindenki ruhát varrhatna, hány kaputot rontanának el? Még jó, hogy azt nem kívánják, a törvény állítson minden műhelybe szakértő felügyelőt, hogy kabátot vagy csizmát ne rontsanak el; mintha bizony sok „remekelt májszter“ nem eleget rontott volna; mintha elég alaptörvényt kimutatott, meg czéhrendszerint inaskodott s segédkedett kereskedő nem bukott volna! De kereskedő hogy lehesse, kinek még soha sing nem is volt a kezében? Ha valakinek kedve van, miért ne lehesse; a hitelező nézze meg, kinek hitelez; szemesé a vásár, vaké az alamizna. Vagy tán jobban virágozik-e a kereskedelem, mert oly czéhkedőleg veszik a dolgot. Látunk kijönni elégszer tanodákból is eminentiákat, kik a közéletben tertiát sem érdemeltek. A régi utlevél-rendszert alatt az iparlovagoknak legrendesebb utlevél volt; éppen oly könnyen mutathat most is ki bárki elég üzleti tökélt, ha nincs is, csak egynéhány jó... barátja legyen.

A nagy közönség legbiztosabb védelme a czéhek eltörlése. Avagy miként lehesse mentesíteni a közönségnek czéhek általi ama megszorítását, miszerint rossz portékát drágán fizessen, ha czéhek nélkül jobbat és jutányosabbat kaphatna? Tagadhatlan, hogy az iparosoktól vagy kereskedőktől igényelt kizárólagos iparjogi védelem (ide nem értve a találmányokra és közösekkel nem vált fölfelezésekre s jvitásokra adadni szokott kiváltságokat) a fogyasztó közönségnek árt. Az iparos és kereskedő igyekezete rendszerint lankad, mihelyt a fogyasztás csökken, és javításon nem töri a fejét, ha rossz portékája eladásá czéhileg biztosítva van. Sőt a tapasztalás bizonyítja, hogy a czéhesek társai közül azokat leginkább üldözik és a hol csak lehetséges károsítják, kik mesterségük vagy kereskedésük folytatásába mind a magok mind a fogyasztók hasznával járó újításokat vagy jutányos árakat behozni bátorkodnak.

A fogyasztó közönség kárára az is van, hogy az önként kivett czéhek költségei terheit a vevők fizetik. Az ipar, üzlet, kereskedelem és mesterségek különféle neveinek egymástól czéhes elkülönítése magok a különféle czéhek között igen sok perlekedést idéz elő; erkölcsi tekintetben is káros, a kenyéririgységet örökre czéhkedőleg táplálni, mi világos következtetése, ha egyik a másikra ügyelhet, nehogy borsot áruljon, a ki posztóval kereskedik s így tovább; czéharánytalannal tovább, mert nem mindenütt egyformák a szükségletek. A közönség, de a kereskedő hasznára is lenne, ha több mesterség és mentől több kereskedelmi cikkekkel kereskedelem egy üzletben

engedtetnék. A szükséges megszorítást az illetők saját erejük és tudományuk szerint ítélik meg; ezt tenni fogják, ha bukni nem akarnak, mert czéhkedő kényszer nélkül is észre kell hogy vegyék, hogy nem mindenik mesterséghez érthetnek egyaránt, vagy ha értenek is, az anyagi erő nem engedi, hogy azonfölül előnyösen valamibe bocsátkozhassanak.

A szokásban volt vándorlásokról írni fölöslegesnek tartjuk. Kiki tudja, hogy azok — kevés kivétellel az úgynevezett „Fechtirozás“ — koldulással, kóborlással egyek valának. Egy szó mint száz, Smith, a physiokráták, Liszt és minden értelmes ember véleménye: hogy a törvényhozás feladata, nem gondoskodni a kereskedők, iparosok és mesteremberek kényelméről, hanem a fogyasztó közönség könnyebbességét venni czélba, miután minden nemzet-gazdaság végcélja: a nép kellei legjobban és legjutányosabban kielégítési mód megállapítása. Ezekből következőleg minden czéhre, legyen az kereskedelmi vagy mesterembri, míg befelé vagy kifelé megszorító vagy kényszerítő joga van, csak azt mondhatjuk, mit Cato Carthago-ra nézt mondott: „Caeterum censeo...“

Y.—Z.

KÜL- ÉS BELFÖLDI LEVELEZÉS.

Konstantinápoly. jul. 29. (Vége.) Az egyiptomi alkirály Kairóban van, s a Kurban-Bairamot ott töltendi. — Egyiptomban most egy nagy kérdés van szönyegen, t. i. a föld emancipációjának nagy kérdése. Egyiptomban minden fekvő birtok, kivéve a templomok s néhány vallási testületek magánbirtokait, a kormány, s most a kormány hajlandó lenne azt, mint örökös birtokot, a szegény fellátnak váltásá mellett átengedni. Fajdalom! ezen országboldogító s a nép szent jogaira fektetett újításnak igen sok akadályai vannak; a legnagyobb, mert a szegény fellátnak oly szegény, hogy bajosan tudná magát megváltani, — s mert idegenkedik ezen újítástól, — miután eddig minden újítás csak rablánczaihoz kovácsolt egy új szemet, mert minden új rendszer csak terheit nehezíté. — Hanem történet-philosophiai tekintetben megható a század igényeinek azon kényszerítő hatalma, mely láthatatlanul terjeszti ki üdv-szárnyait, a sötétség és vadságban lévő népek felé is, mely a szabadság s az előrehaladás magvát mindenütt elszórja utjában.

Az alkirály a Bairam után, a libiai pusztában lévő Amon vazsist (Shiva) akarja meglátogatni; sokan azt hiszik, hogy ezen kirándulással valami hódítási tervek is lennének egybekötve, mely az ott függetlenül élő beduin törzsköz szabadságát fenyegetné.

E hó elején Darfurból egy 4000 tevéből álló karaván érkezett meg Kairóba, nagy mennyiségű tamarint, gummit, elefánt csontot, arany port sat. hozván magával. Ez 36 év óta az első kereskedési egybeköttetés Darfural.

A suez csatorna iránt nagy viták támadtak. Azt tudják önök is, hogy Palmerston a közvéleménnyel s a sajátóval ellentétben annak kinyitását ellenzi; de talán nem ösmerik az alkirálynak egy iratát, mely így hangzik:

„Egy egyiptomi uralkodó, ki függetlenségre törekednék, nem engedné meg a suez csatorna kinyitását; mert Damietától az egész syriai vonal jelenleg ment a külfelügyeléstől, s távol az európai hajózat vonalától, s ezen helyzet igen előnyös lenne egy oly egyiptomi uralkodóra,

ki seregeit Szyriába akarná vinni. — A csatorna kinyitása ezen helyzetet nagyon megváltoztatná.

A csatorna kinyitása Törökhornt közelíti Arabiához s Mekkához, mely kuforrása s alapköve azon tiszteletnek, melylyel a hívők a szultánhoz viseltetnek. Jelenleg a canalis nélkül Arabia Egyiptom körmei közt van, melyet kiéhezethet, s elfoglalhat mikor szintén tetszik.“

Ezen okadatok nem alaptalanok, s egyiptomi szempontból bajosan megzafolható. Törökhoron egy összedülésnek indult birodalom, s Egyiptom leendő bizonyosan azon új birodalom, mely romjaiból felemelendi hatalmasan fejét, mely maga körül gyűjtendi a pásztort nélküli népeket.

A z aleppoi 50-ki gyászsemenyekre mindenki emlékszik, az ottani forradalom vezetői akkor száműzetettek, most bünbocsánatot nyervén, visszatértek honukba. Ki hinné, a nép lelkesedéssel fogadta, s bemenetelők győzelmi menet volt. Száműzetésük népszerűségüket csak nagyította; s a keresztény lakosság remegve néz a jövő elejébe, mert az 50-ki vésznapok igen könnyen megújulhatnak.

De most bezárom levelem, mert a posta indul.

BAKALUM.

Gerend, julius 23. 1857. Szilágysomlyón az utat szépen kövezik, domboru a közepe, — csinos munka. A régi kóroda helyén eperkert készül. Az ifjú főnök ur fáradhatatlan szorgalmu munkájának gyümölcse. Ma szombat van, nincs otthon, járja a járását, megnézi az ő saját szemeivel: mi az oka, hogy a rendeleteket nem teljesítik. A teremő áldja meg az ily fáradhatlan tisztviselőt! — Jól esik a szegény elhagyatott népnek, ha van valaki, a ki panaszt meghallgatja, ötlet az ő tudatlanságában útba igazítja. Jelenleg Sarmaságon van. A. B. K. Gy. -féle szőlő még nincs megkapálva. — Hire futamodik azonban, hogy Girókuti megérkezett. Van a gornyikoknak lóása — futása; hűfőn az árva szőlőbe sáska-mennyiségű nép gyűl, egy része azt a burjánt (siskát) aratja, a másik kapál, a 3-dik karóz. — Estve megnyílnak a pénzes erszényeknek szájai és a szegény nép pénzt lát az ő szemeivel, minőt régen nem látott vala. Ily csoda dolgokat mivel Girókuti az ő megjelenésével. Collega-uraimé! a hanyag emberről epébe mártott tollal kell írni, a jóról pedig piros plajbász-szal!.... használ... probátum est. —

A legelszomorítóbb látvány a Krasznatéren — a tömördek árvíz-okozta kár. Kétszer borította el az árvíz a térséget. Kiszárlásról még szó se lehet. — A minapi levelemben azt írtam: hogy Sarmaságon az orgona pünkösztire készen leend. A nagy vizek miatt nem mehetek átána Váradra. Most azonban már a helyszínére szállították... szorgalmasan dolgoznak a felállításán. — Sarmaságon a templomban az a régi szokás divatozik, hogy előbb szóval diktálja egy gyermek az éneket, azután a gyülekezet énekl. Ezen régi szokás még abból az időből való, mikor énekelni igen, de olvasni nem tudtak az atyafiak. Ma, midőn majd minden férfi tud olvasni Sarmaságon, sőt még a fejeérnép is; ma igen turpis szokás ez az olvasás! — az orgona mellett nem is kivihető. Atyafiak! el kell biz azt hagyni! — Nem kell sajnálni a könyv felnyitását — azért nyomtatták azt, — hogy a ki tud olvasson belőle. —

A mint így magamban töprenkedtem, bényit hozzám egy melabús férfi, alig ismertem reá — gyászfátyol a ka-

sori — korlátlan hatalom is kezére bízott, (8) mely a kényuralomhoz hasonló „sic volo, sic jubeo“-t, mely ildomosan, mely részrehajlatlan igazsággal kezelt, arról Erdély évkönyvei tehetnek bizonyosságot, feltartván az uralkodó vallások és nemzettek között a legjobb egyetértést az által, hogy a sajtót egyrésztől se engedte meg, más vallás vagy nemzet rovására felhasználni; ezen eszélyes eljárása által nemcsak a fejedelem magas kegyét, hanem hazafainak bizodalmit és közszeretét is kivívta magának.

1786-ban kir. főkörmányszéki valóságos tanácsosnak tétetvén, Szebenből Kolozsvárra költözött. 1788-ban károlyfejérvári címzetes kanonokká igttatott. 1793-ban pedig szerbiai címzetes püspöknek szenteltetett fel.

A károlyfejérvári Bathány-intézet halhatlan emlékü alapítója gróf Bathány Ignác halálával 1799-ben az erdélyi püspökség ürességbe jutván, e nagy méltóságra a közvélemény ámbár előtte Mártonfi jelölte ki, azonban igen kevesen találkoztak még Mártonfi legjobb emberei közül is, kik kinevezését megtörténendők hitték, annyival inkább: mert a midőn annak elnyerésében sok magas egyházi férfi, hatalmas pártfogókkal dícselkedő, mind a hazában, mind Bécsben minden követ megmozdított, azalatt Mártonfi Kolozsvárt magát meghuzva, csendesen, csupán hivatalának élt; és ime! gróf Bathány püspök elhalálozása után alig négy hónap múlva, a főkörmányszék kihallgatása elmellőzésével és minden candidatio nélkül, a mi akkori időben rendkívüli érdemek elismerését méltányló fejedelmi kegy vala; 1799-ki márcziushó 14-kén dícsősegesen ural-

kodó I. Ferenc osztrák császár és magyar király által, Mártonfi József az erdélyi püspöki székre emeltetett. Ezen kitüntetését Mártonfinak, melynek híre márcziushó 24-kén, éppen husvét napján, érkezett meg Kolozsvárra, tapsal fogadta nemcsak a catholicus papság, hanem egész Erdély; a károlyfejérvári püspöki káptalan, azon gyűlésre, melyen Mártonfi püspökké kinevezését olvastattól fel, teljes papornatusban jelent meg, és az akkori nagy-prépost Szereday András annak felolvasása után két kézzel imádságra összehívta, fennhangon mondá: „Coelo cano laudes!“

Ily általános lelkesedés és öröm közepett, ki himé? éppen az, kinek legnagyobb oka lehetett az öröme, nem örvendett! Sőt lelkét mély aggodalom nyomasztá; ugy van! Mártonfi József, kinevezetésének nem örült; nemes kedélyére aggály szállott! Ennek megérthetése szükséges némely tényekkel megismerkedni.

Az erd. kir. fűskus még Bathány püspök életében, mind Alvinczet, mind Drombárt fellett pert kezdett; Alvinczet a k. kam. Drombárt a fejérvári székesegyház részére követelvén; e kétes kimeneteli per tehát még Mártonfi kinevezetésekor eldöntetlen hevert; ezenkívül: gróf Bathány halála után közönségesen elkezdett terjedni azon hír, hogy a királyi kamara a püspöki székesegyház uradalmát elfoglalni készül és az új püspöknek az 1745-ki becsűárban évenként készpénzül csak 8000 frtot fog fizetni; — ezen ügyet súlyosította az is, hogy a püspöki javadalmak elfoglalását nemcsak a fűskus, hanem az erd. kir. kincstári tanács nagybörzése, sőt az udvari kamarai referendarius Méhesi József is hatalmasan pártolá. Ezek mellett — fájdalom! — bebizonyult, hogy, mint feljebb emlitem: több egyházférfi, az erdélyi püspökséget akár mily felté-

tel alatt elfogadni késznek nyilatkozott, sőt volt azok között egy, (név nem tudom) ki maga felajánlása mellett 8000 forintért is kész volt püspökösködni! (9)

Ezen körülményeket most már ismervén: csodálkozhatunk-e? ha a mely és őszinte valóságos Mártonfi, ezen lépésében a kormányának az egyház méltóságát és tekintélyét látta veszedelembe; — csodálkozhatunk-e? ha se tisztá lelkiismeretével, se főpapi méltóságával összeegyeztetni nem tudta, hogy az azonkivil is nemigen fényesen jövedelmező erdélyi püspöki uradalom éppen az ő idejében! és éppen ő töle vétesse el! Ő töle! ki mint főkörmányszéki egyházi előadó több mint 20 év óta az egyházi javak megvédésében napot és éjt használt fel. Nem látszik-e tehát természetesnek? hogy ily bonyolódott ügy a nagy ember lelkét mélyen nyugtalanítá, nem önmagáért; hiszen neki fényes és biztos állása volt, hanem a püspöki szék jövődjéért.

Valóban: ha részrehajlás nélkül akarunk ily kényes körülmények között itélni, itt a jó tanács felette nehéz volt; ámde éppen jó tanácsra volt a legnagyobb szükség, melyet Mártonfinak okos diplomatiája neki megsugott. Ő előre belátta, hogy azon főhatalom, mely ötlet kérésén kívül püspöknek nevezte ki, áldozata mellett is a püspökségben meg fogja tartani; azért mindennek előtt, a nélkül, hogy a fejedelmi magas kegyelem iránt legkevésbé is halátlannak látszanék, püspöki felszenteltetés napról-napra késleltet, sőt a szokásban levő bécsi útát is, mely alkalommal az új püspök a fejedelem előtt első hódolatát teszi meg, szinte öt hónapig halasztá. Sokan, még a legfőbb urak közül is, kik Mártonfi titkos tervével nem valának ismeretek, ezen ha-

lasztgatásban figyelmetlenséget vétek rejteni; azért az erdélyi főkörmányszék több ízben, az esztergomi primás-bíbornok pedig atyailag szólítá fel, hogy Mártonfi a bécsi úttal ne késse; de ő tervéhez híven, midőn itthon, nem utazását nyilvánosan Európa akkori felzavart állapotjával, VI. Pius pápának a gallusok általi elzárattatásával, ottani halálával, Róma elfoglalásával, Olaszban háborgásával, melyek a pápa általi megerősítéssel kapcsolatban lenni látszottak, mentegette; azalatt Bécsben a pápai nuncius és több jó emberei által a legmagasb kormány főbb embereit kéz alatt értesíti: hogy ő lelkiismerete szerint az erdélyi püspökséget csak azon javadalmakkal fogadhatja el, melyekkel elődei is birtak!

A császári miniszterium Mártonfi aggodalmáról és szándékáról e szerint értesülvén, az erdélyi püspöki javakat, dacára minden kamarai fondorkodásoknak, újból a püspöki széknek ítélte, csupán Alvinczet és Drombárt rendelve azokból elvétetni; de Mártonfi ennek is ellene mondott és az uralkodó felséghez személyesen beadandó kérvénye által folyamodványt jelentett, ez okból 1799-ki év júliushó 21-kén Kolozsvárról Bécsbe indult, hol augusztushó 7-kén a felség től magán kihallgatáson fogadtatott. A kegyes fejedelem Mártonfótól az ügy állásáról tiszta tudomást szerezvén, Mártonfi atyailag azonnal megnyugtatta az iránt, hogy mindazon javadalmakat, melyeket előde birt, ő is háborítlanul birni fogja! És csakugyan így végződött el, az erdélyi püspökségre nézve ezen életkérdés.

(Vége következik.)

lapján... e mindig vig fu, miért ily levert?... Mi lett barátom?

„Az egyetlen örööm, földi boldogságom nincs többé.“ A szép Kovács Róza egy éves boldog házasság után — jobb életre szenderült. Elutazott pájtásai, az anygalkák közé. Béke hamvaira.

Menjetei kedvesim 15 éves korotokban férjhez, s gyermeküket szoptassák 1 1/2 évig, ti is így járhattok. E kedves szép ifjú nő szomorú sorsa szolgálhat tanulságul.

Menjünk át-hamár Sarmaságon vagyunk, — Dersidára is. Dersida a tsnádi kerületben fekszik, Sarmaságtól keletnek. Lakói ős románok. Földjéről azt mondják „vátra rumunyaszká“: azaz: ős római tűzhely. — Van a szőlőhegy tulsó oldalán gróf Kemény Józsefné szép erdejében egy gyógyforrás, melyet a nép ezere ősidőktől fogva ingyen használ, közsvény ellen. Lyukat ásnak a földbe, bele vizet merítnek. Fa van elég, köveket megtüzesítenek, ezzel melegítik a vizet. Számtalan beteget úgy visznek oda szekéren és gyalog megy haza!... Innen eredhetett az a közmondás: „szekéren ment, gyalog jött.“

Jó lenne, ha akadna valamely ügyes vállalkozó, s azon szép kies vidéken fürdőket rendezhetne. A gyógyvizhez 10 lépésnyire igen jó ivó víz is van. Hát még az a szép kilátás! — Dersida, Sarmaság, Kövesd, Girókuta, Babucza s a két Szopor bőven elláthatná a fürdőt vidualával. — Jelenleg a jószág haszonbérbe adandó. A feltételeket Gerenden Pízkéri Ferencz jószágfelügyelőtől megtudhatni.

Van ott még egy szép mezősi birtok kiadandó Egerbegy mellett. Feltételeit hasonlóképp ott tudhatni meg. Lehet váltó-gazdaságot rendezni, a ház mellett 50 db. tehénre luczernást alakítani. E határban a juhok soha se kapnak mélyet. — Semmi egyéb nem hiányzik, csak ész, pénz és akarat. — E háromság világokat alkothat!!!

GIRÓKUTI.

N. Panit. (Vége.) Ne vélj valaki, hogy mi a hitünk szerint egyedül czélszerű váltórendszer ellen fogunk tollat, se ne vegye azon téveszmét fejébe, hogy tán a szántóföldek kellő porhanyítása ellen kelnénk ki; tiszta tudatunk, hogy e két szükségesség kellék, ez előzmények nélkül gazdaszatunk termelési ága, — mi a többinek alapja — czélszerűen sohasem kezelhetjük; de tapasztalatlan nyugvó meggyőződésünk az is, hogy földünk minden évi használata észszerű eljárást igényel, s temelésünk csak úgy lesz czélnek megfelelő és kártalan, sőt hasznat hajtó, ha földünkben a józan tapasztalat alapján a vetésforgás szerint különönmű és különböző természetű növényeket termelünk évenként; az őszt tavaszi vagy kapás, a kapást földmőltető lümemű növények követik, rendes időben alkalmasszerűleg és sorrenddel földünk takarmányfüvet is terem, vagy azokkal bevetve legelőnek használják. Ezt pedig csak tagosított birtokban érhetni el. Miféle főbb ok a tagosításra. Különben minden trágyázás mellett is földünk a mindig ugyanazon nemű növények termelésével elveszti, folytonosan termelt ugyanazon nemű növényekre termő erejét, ellazul, és a legdusabb talaj is, vagy terméketlenné válik, vagy rovarok, s más természeti csapások zsákmányává leendő gondosan termelt növényünk; és mi átkozódunk, vagy jajveszékünk ok nélkül. Még a miveltebb egyének nagy része is hajlandó önhibáira, hanyagságra, vagy értetlenségre által esett kárt a természetre, vagy más valami egyéb okra ruházni; jó-magát önmaga, vagy a hasonló nem észlelők előtt kimenthetni vélvén. De bizony rendesen bennünk a hiba. A természet, egyes rendkívüli eseteket kivéve, mindig következetes magával. Csak eszmélnünk kell, s az okot mindig megtaláljuk.

A szántó-öledek s legelőkhöz tulbőségű Mezőséget kivéve, alig van helység, hol a közelebb fekvő, könnyebben trágyázható, s jobb termékenységgű földeket felfogva kukorica, dohány, s más kopár növények alá minden évben ne használnák; de ezen földek őszzel, s kora tavasszal — a tagosítás nem létevel — a marhák legelésének kitétetve levén, minden birtokos csak azt kell, hogy bennök természetesen, mit a nagyobb rész, és így vetéseit azokban okszerűleg nem változtathatja. Miből lazulás, s a földnek bizonyos betegsége áll elő. A fennevezett helységben van egy 20 — 30 évtől fogva dohány s töktermelésre használt hely; földje a legjobb minőségű, két patlak közti térség. Ezen helyen az idén háromszori ültetés után is egy száldohány sem termelt, és az irt rovarok itt, mint a több években kapás növényeknek használt földekben, pusztítottak kiméletlenül.

E szerint, ha a rovarok, s más ártalmas férgek pusztítása ellen terményeinket biztosítani, vagy legalább védeni akarjuk, ha földjeinket bizonyos terményekre terméketlenné tenni nem kívánjuk, vigyáznunk kell, mind a határ-felfogás, mind a tagosított birtok használatánál arra, hogy termelőnk növényeinket úgy válaszsuk, és egymásután oly renddel következtessük, hogy földjeink porhanyítása a szükséges tömötséggel illő arányban tartassék fenn, és a lazulás által férgek tanyájává ne válják.

Az aratási idő már-már oda van: búzánk az irt férgek miatt csaknem semmi, szőlőinken mondhathatni semmi termés; dohány-termésünk fele termésen sokkal alul áll. — Jövőre semmi ugarunk, az eső hiány miatt ugarolni

még lehetetlen volt. A szárazság miatt kukoricánk is megszorult. Szép kilátás a jövőre!

U. Z. J.

KOLOZSVÁRI NAPLÓ.

— Ma öste a városi köz táncsteremben 6 Felsége dicső születésnapja tiszteletére nagyszerű zárkörű táncszárművet rendezve; a bemeneti díj 1 pft. a jelen lehet vendégek száma 350-re van kiszabva; a város tekintélyes lakói nyomtatott levelek által hívták meg a részvételre. Hisszük, hogy az a városnak mind fény mind jó kedv tekintetében tökéletesen megfog felelni.

— Tegnap érkezék városunkba nyugalm. erdélyi udvari tanácsos somlyai Somlyai János urnak e hónap 4. éjjeli 12 óra körül 73-dik évében Luxemburgban történt szomorú halálának híre; tetemei e hó 7-n tetették nyugalomra a Wáringi köztemetőbe. A boldogultnak enyhülés a halál, mert sokat szenvedett; de övének keserű, mert ő szeretetteljes családfele volt. Gyászolják ott fen és itt honában soká fogják megemlégetni tisztelői és barátai.

— A m.-vásárhelyi közönség nem közönséges élvezetre tarthat számot még e folyó hó alatt. Heinrich Mór, ország-szerte dicséretesen ismert látszerész, e napokban érkezendik oda, hogy a mivelt és finom izlésűek igényeinek ritka élvezet nyújtó, de a vegyes nagyközönséget is álmélkodásra indító nagyszerű láttani és csillagászati mutatványával, a jelenből fölvet „agioscop“ képeivel, Camera és Thorwaldsen világhírű szobrászok szerinti márvány ábra — s tréfás mozgó képeivel, ezenfelül még láttani szín- és vonaljátékával, s mindenhol oly nagy tetszéssel fogadott nap-gorcsóvával, mely az elébe helyezett tárgyakat három milliószor nagyítja, a székei földön is tovább terjeszse saját jó híre s ügyessége határait. Anynyi szerencse mosolyogjon e mivelt ifjú optikusunknak további utazása alatt, a mennyi művelveztet szerzett már e haza nagyobb városainak.

— A „Religio“ közli: „Ö ementiaája a cardinalis s herczeg-prímás a néphez e körlevelet bocsátá:

„A magyar sohase téveszté szeme elől, hogy első apostoli királya által országával együtt a boldogságos Szűz oltalmába ajánlatott, azért magát Mária örökségének, honát pedig Mária országának kitünőleg szerette nevezni. A szent Szűz iránti valóság kegyelet s fiui ragaszkodás az atyákról legdrágább örökség gyanánt szállott át a fiakra.

Ezen ájtatosságot a sz. Szűz iránt minden módon buzgólkodott tanusítani. Mivel pedig az ájtatosság ott gyalad lángra leghamarább, hol szembetűnik a kegyelmek, melyeket Isten anyjának esedezése hozott az emberiségre; örömmel zárandokoskodtak őseink különösen a Boldogságos Szűz máriaczelis képehez, melynek tisztelete gyorsan terjedett, mivel Istennek kegyelmei ott gyakoriak valának. Az őszinte tisztelet tényekben mutatkozik. Még ma is tisztelettel mutatják a szent emlékeket, melyeket fejedelmek, nagyjaink és őseink a kegyelemkép előtt Máriának — s ez által Istennek följajlítottak. Még ma is a jámbor atyáknak még el nem koresosodott fiai csak elérzékenyülve térnek Mária-Czelből!

Örökre nevezetes marad azon nagyszerű körmenet (processio), melyet herczeg Eszterházy Miklós nádor 1691. évben rendezett, és szinte Eszterházy Miklós, tinnai felszentelt püspök aug. 27-kén Mária-Czelbe ünnepélyesen bevezetett, hát lát adandók Istennek azon sokáig kért kegyelemért, melynélfogva édes hazánkat a török iga alól fölszabadította. Ezen körmenetben a nemességből 220 férfi és 100 nő vett részt; az egésznek száma pedig 8765-re rugott.

Ezen példának utánzására különösen ébreszthet minket a jelen év, melyben ama kegyelemkép tiszteletének hétszázados emléke ünnepeltetik. Valóban nemcsak Nagyasszonyunk, de őseink iránt is érzéketlenek lennünk, ha az ő tiszteletére s őseink emlékének megújítására, ez által tulajdon buzgóságunk fölébresztésére is, ezen szép alkalom elhanyagolnók.

Vagy talán oly boldog hazánk, hogy mi-se nyom, melynek enyhítéséért az Isten anyjának közbejárását kikérjük!? — Deus nos omnia habere voluit per Mariam, úgy mond sz. Bernárd, következőleg: Ad Mariam, ad Cellensem properemus Virginem!

Miért is a Magyarhon főgyházának székeből örömmel s egyszersmind bizodalommal intézem szavam mindazokhoz, kik Mária országának polgárai, hogy dicső származásukat s az Isten anyja iránti vonzódásukat képp is tanusítani siessenek.

Jövő szeptember hó 3-kán reggel megindítom e körmenetet Pozsonyba, melyet ugyanazon hó 7-kén déltájban személyesen akarok bevezetni a szent helyre. Mindent elkövetek, hogy az alkalmazásban, sőt a kik állásuk- és tehetségüknek fogva lehetséges kényelmet is igényelnek, az ellátásban rövidséget ne szenvedjenek. Kinek koruk, foglalkozásuk meg nem enged, hogy a többi részzel hosszabb útát tegyenek, örömmel látom őket, ha az utolsó állomás magokat hozzánk csatolják. E végett illendő enzenel megkeresek minden nemes család — minden városnak és falunak plebánusait, hogy a Mária-Czelbe zárandokoskodóknak, (mennyire lehet) általjában számát — s azok közül az egyházakat — és főbb nemes származásukat névszerint — (ezen cím alatt: A primási Irodának — Esztergomban) megküldjék.

Mivel pedig e fölhívás a „Religio“ és katolikus néplap — utján kihirdetetik, személyes meghívást senki se igényeljen.

— Mint a „B. H.“-nak írják, N. Váradon egy állandó nemzeti színház föllállítására társulat van alakulóban. Ennek alakulása már felsőséggel is engedélyezve van. E czélra a város az ugynevezett kis-piaczon, a legszebb helyen adományozott egy telket, még pedig ingyen mindaddig, míg a most a társulat által az építésre összehordott részvények egészen visszafizetve nem lesznek, mikor a telek, az épületekkel együtt a közönség tulajdona marad. A város ez ajánlata már a helytartóság útján is helyben van hagyva; sőt áll a dolog, hogy az egész ügy kivitelére, különösen pedig az épületi alap letételére bizottmány is van már nevezve.

— Előfordult kétely elhárítására a m. ministerium elrendelése, hogy az urbéri törvényszékek az egyesek tagosítása és legelő elkülönzésének végrehajtására oly urbéri községekben ott is illetékesek, hol az elkülönítés a volt földesuraság és a volt jobbágyaság közt már megtörtént. A volt urbéri községeknek ily esetekben mégis szabadon hagyatik, hogy birtokaik egyes összeresítését és a legelőjárandóságok kiosztását kiegyenlítés útján a kerületi hivatalok előtt is végrehajthassák, azon föltétl mellett, hogy az ily kiegyezkedések jóváhagyás végett az urbéri törvényszékek elé is terjesztessenek.

Ö. es. kir. Apostoli Felségének körútja.

Aug. 10-kén est Sopronvárosa zenekíséret és ismételt zajos üdvözlések közt Császár Ö Felségének igen fényes fakklyás zenével tisztelet. 11-kén 6 órakor a lakosság lelkesedett üdvözlései közt a legmagasb út Körömdőre folytatott, hol Ö es. kir. Felsége 1/4 órakor legjobb egészségben megérkezvén herczeg Battyány pompásan díszített kastélyába szállt.

Sopronban a legmagasb elutaszkor s az egész hosszú út ezenfelül az összes helységek lakosai a legbuzgóbban ügykeztek a felséges Fejedelemlnek hódolatukat bemutatni Körömdőn Ö Felsége a főnevelőházat, Szombathelyen a hivatali helyiségeket méltóztatott megsemlélni, ugyanott Tedeum is mondott a Székesegyházban, mire a savoyai dragonyosok mutatványgyakorlatokat tartanak. Hg Battyányi volt itt szerencsés Ö Felségét megvendégelhetni, s ez alkalmából nagyszerű és fényes inepélyeket rendezett.

Mialatt Körömd, nevezetesen a herczegi palota fénytergerben ragyogott. 12-kén a legmagasb út Zala-Egerszegen át Keszthelyre folytatott.

K Ü L F Ö L D.

A moldovai választások miatti vitály — e legujabb gordiusi csomó — úgy a hogy megoldást talált az osbornei értekezleten. Egy távirati sürgöny Londonból aug. 11-ről jelenti, hogy az e napi angol alsóházi ülésben Dziraeli afejedelemségek ügyét szóba hozván, Palmerston lord azt nyilatkoztatta: „Napoleon császár Osbornében léte alatt kiegyenlítés történt.“ Hogy miből áll ezen kiegyenlítés, a távirda e részbeni hallgatásáról itélve, az angol premier nem adta elő. Ezzel egyezőleg hangzik egy aug. 12-ki párisi sürgöny: „Ö Felségeik St. Claudba megérkeztek. A „Constitutionnel“ állítása szerint, a moldovai nehézségek megoldás útján vannak. A követek keddig még nem hagyták el Konstantinápolyt, mint határozva volt.“

A bécsi „Presse“ már aug. 10-ről Párisból következő feltűnő tudósításokat hozott: „Napoleon császárnak Osbornében tett látogatását a legjobb siker kísérte. A dunai fejedelemségek ügye hallomás szerint új párisi conferentiákon fog megoldatni. Redcliffe lord mint mondják szabadságot kap és Londonba menend; Thouvenel pedig a becsületrend nagy tisztjévé nevezetetik ki.“

Azonban maga a bécsi „Presse“ is azon véleményben van, hogy habár az ezen sürgönyben említett megoldás nagyon a mai kor eljárási színét hordja is magán, a forma, melyben ezen megoldás történne, aligha nem nagyon is francziás egyoldalúsággal van előadva. Londonból kapott tudósítások szerint nevezetesen, Osbornében egyfelől Palmerston és Clarendon, másfelől Walewski és Persigny urak közt a conferentia megtartott. Francziaország képviselői a legujabb csomó megoldását nem csupán a moldovai választások megsemlítésétől függeszték föl, hanem ezen felül Redcliffe lord visszahívásatis kívánták. Ezen kívül kijelenték, hogy Francziaország szükségesnek tartja b. Prokeschnek a cs. osztrák internuntiusnak visszahívásatis is, mig Francziaország viszont Thouvenel ur visszahívására ajánlkozik. Azonban addig is mig teljes megállapodás történne, azon utasítást küldé Francziaország Thouvenel urnak, hogy a Portálv ugyan minden összeköttetés nélkül maradjon, de Konstantinápolyt ne hagyja el.

A kölni lap szerint aug. 9-én tudni akarták Párisban, hogy a londoni és bécsi kabinetek követeiknek határozottan kijelentették volna nem helyeslésüket a felett, hogy az utóbbiak a török ministeri tanácsban jelen voltak, és annak határozatáért a felelősséget magukra vették. Azonban a nevezett lap levelezője e tudósításhoz azon meggyőződésű csatlakoz, miszerint Prokesch báró és Redcliffe lord visszahívására, mint ittott rebesgetik, gondolni sem lehet.

Az alsóház aug. 4-ki ülésében a John Russell lord által a zsidóknak parlamenti tagokká leendő megválasztása tárgyában indítványozott választmány ki lön nevezve. Az elnök nem tön sok ellenvetést, mert a közönséggel együtt azt hiszi, hogy a kérdés ez uton nem fog megoldatni. A választmánynak feladata annak megvizsgálása; vajjon a parlamenti tagok által teendő esküre is vonatkozik-e egy IV Vilmos alatt hozott törvény, mely azt mondja, hogy az oxfordi, cambridgei egyetemeknek, s mindazon testületeknek, a melyeknek jelenleg joguk van esküt kívánni, szabadságukban álljon más esküformát szabni a törvényes esküforma helyett.

Ezután napirendre került a bizottmányi ülés a házasságvalási bill tárgyában. Warren ennek elvetését indítványozza. Nem foghatja föl, miért kívánja a kormány e billt a szentírás ellenére, és a papság nyomós ellenvetései daczára, oly mohón még a jelen ülészakban keresztül vinni. Butt védelmezi a bill elvét. Nézete szerint még maga az elvadás az erkölcsiségnek nem árthat. Hisz Olaszországban a házasság elbontatlan, mig Skóciában az elválasztások könnyen történnek. Mindennek daczára azonban nehezen fog valakinek észébe jutni azt állítani, hogy a házassági viszony szentebbül tartatik meg Olaszországban, mint Skótiában. Ezen előzmények után

Warren indítványa: a billt azonnal elvetni, szavazat nélkül visszautasított, s a bizottmányi tárgyalás kezdetét vette.

— Az oroszok győzelmei vagy legalább győzelemjelentései gyorsan következnek egymás után. Annyit tudunk a lapokból, hogy ez évre az orosz részéről nagyszerű erőfeszítések, várhatók a kaukaszai népségek ellen. A Samyl ellen kivívott győzelmet követte egy másik, a melyet Filipson tábornok a Gelendzsik várnál vívott volna ki a cserkeszek fölött, a kik ez alkalommal rendkívül sok hadiszert vesztek el. Az orosz hadijelentésben az látszik kívált gyanusnak, hogy 140 ember tiszerte erősebb cserkesz csapatot megvert volna.

UJ P O S T A.

Julius Caesar átkelt Britanniába s győzött szokása szerint. De győzött a brit földön egy valamivel ké-

sőbb korbeli Caesar is: Napoleon Lajos. Hogy volt, hogy nem volt, elég az hogy előbb Anglia, aztán Ausztria is beléegyezett, hogy a moldvai választások megsemmisítenek, mert „Palmerston alsóházi megismerése szerint a választásoknál csakugyan fordultak elő rendeltenségek.”

Megegyezett az irt két hatalom a francia császár ezen kívánságában, mert általa elvökről még nem vélték lemondani az ügy érdemére nézve, — mert reménylik, hogy a moldvai választások másodszor is éppen ugyanazon szellemben fognak kiütni, mint először, — s mert egy részben, Anglia beléegyezése után, nem volt más lehetőség. A vizsál, mondják, ezen kiegyenlítésnek mintegy szépitésül, soha sem is létezett magok a kormányok között, hanem csak az aranykürt melletti diplomaták idézték azt elő.

Az ideiglenes intézkedés úgy lesz, hogy a párisi congressus meghatalmazottai, hirszerint, értekezlet fog alakulni, s ez fogja aztán a fejedelemségek választási ügyét, a jul. 19-iki moldvai választások előlegesen felállított megsemmisítése alapján, elintézni.

Redcliff lord el fog utazni Stambulból szabadságidőre. Mondják, hogy márton is van. Hirszerint, a négy hatalom követői ismét diplomatai viszonyba léptek már a portával.

A berlini „N. Z.” szerint ily szembeütő vereséget az angol politika már rég óta nem szenvedett, s abban az indiai események legközelebbi visszahatása vehető észre, a miket Párisban és Sz. Pétervárában rögtön igyekeztek kizsákmányolni.

— Az indiai ügyekről ime távirai tudósítás érkezett. Bombay, jul. 14. Delhi jun. 17-keig még nem volt bevéve. A falakon kívül ütközet történt, melyben a fölkölkö visszaverettek.

— Mint a Kölni lapnak írják, az Olaszországból Párisba érkező hírek nyugtalanítólag hangzanak. Ugy hirtlik, hogy ott új mozgalom kitörésétől félnek. Mazzini még folyvást Genuában lappang, mind hiszik.

Bécsi hírek. Auguszt. 11-én Erdélyi urb. pap. 80/4 Magyar urbéri pap. 81 Nemzeti kölesön 84/4 Arany pénz 7/4, Ezüst 4/4

Tulajdonos és felelős szerkesztő: BERDE ÁRON.

HIVATALOS HIRDETÉSEK.

Kivonatban.

Ő cs. k. apostoli Felsége f. é. máj. 21-ről kelt legfelsőbb határozatánál fogva mellőztetett a kolozsvári reform. collegiumban volt tanár Szilágyi Ferenczet, és a debreczeni volt jogakademia ideiglenes igazgatója Szűcs Istvánt ma-

gyarországi iskolai tanácsosoknak ki-nevezni

Az erdélyi cs. k. postaigazgatóság Szebenben f. é. aug. 8-ról 3089 sz. a. felhívja a nagy halmágyi posta volt számadójtágróf Bethlent vagy örököseit, hogy a nékiek 1848-ról eső 27 eft. 28 krt. vegyék át, a 19 eft. 47 1/2 kr. tartozást pedig fizessék be 3 hónap a láit,

mivel azon túl az említett összeg a cs. k. kincstárnak marad.

Urbékkárpótlási tőkeantványozás.

A szebeni országos cs. k. föltörvényszék f. é. jun. 30-ról 2948 sz. a. tudatja hogy ifj. Sipo Józsefnek oláh ujjalvi birtoka után 423 eft. 30 1/4 kr. kárpótlási tőke és járuléka van megadva. A követelések bejelentendők f. é. sep-

tem b. 15-éig. Tárgyalása novemb. 19-kén d. e. 9-kor.

A m.-vásárhely-megyei cs. k. törv. szék f. é. jul. 3-ról 3605 sz. a. tudatja hogy Szilágyi Lajosnak 6 sályi, szamostelki és csagói birtoka után 1375 eft. 56 1/4 kr. kárp. tőke és járuléka van megadva. A követelések bejelentendők f. é. septem b. 23-áig. Tárgyalása f. é. novemb. 23-kán d. e. 9-kor.

(2—3)

HIRDETMÉNY

a földtehermentesítési kárpótlási tőkék kirendelése tárgyában.

A szászvárosi cs. k. kerületi törvényszék részéről a földtehermentesítési országos bizottmánytól átkerkezett 1857 július 11-ről 5908, 5909 és 5982 számok alatt kelt jogérvényes fölszámítási határozatfolytán, a) körösbányai Nemes Lajos ur részére a megszűnt urbéri szolgálmanýok kárpótlásául, Ribicén 13 holdak és 15 1/2 öleltől áló 3 telkek után 420 ft. 13 kr. pp. tőkeösszege, 1858 januárius 1-jétől kezdő 173 ft. és 36 kr. pp. kamathátralék, b) Maros Ilyei Ribicéi Zsuzsanna asszonyság részére a megszűnt urbéri szolgálmanýok kárpótlásául u. m. Szokován 8 holdak és 590 1/2 öleltől áló 2 telkek után 167 ft. és 22 1/2 kr. pp. tőkeösszege, a fenn érintett időtől kezdő 39 ft. és 30 kr. kamathátralék, c) Csik-rákosi Cserei Anna asszonyság részére, a megszűnt urbéri szolgálmanýok kárpótlásául Kuretyén 39 hold és 1550 1/2 öleltől áló 5 telkek után 666 ft. 8 1/4 kr. pp. tőkeösszege, a fenn érintett időtől kezdő 116 ft. 34 1/2 kr. kamathátralék, a kárpótlási tőkék kirendelésének végelti eljárás ezennel megnyitatik. Erre nézve hirdetményi határidőül 1857 szeptember 30-n tárgyalási hatánapul pedig 1857 november 30-kán d. e. 9 órára oly megjegyzéssel tüzetik ki, hogy a hirdetményi határidő elmulasztása és a tárgyalási hatánapról elmaradás ellen, az előbbi állapotban visszahelyezés meg nem engedhető. Ehez képest felszólítanak:

1-ör. Azok, kik az elősorolt kármentesített jószágok vagy jogokrai igényeket az 1853-dik évi május 29 kén kelt, nyiltparancs főbírod. törvénylap 100 sz. engedélyéhez képpent az 1854 augusztus végével lejárt egy évi határidő alatt bírólág érvényesítették, hogy az iránt magokat igazolják.

2-ör. Azokat, kiket az idézett nyiltparancs engedélyéhez képpent a visszaváltási jog érvényesítése végett még hosszabb határidő illet, — hogy ezen igényt okiratokkal támogatva jelentsek be, vagy magokat a per megindítása iránt igazolják.

3-ör. Azok, kik a kárpótlási tőkére, vagy annak kamataira igényt más jogczimből támasztanak, — hogy ebbéli jogaikat érvényesítsék.

4-er. Azon hitelezők, kik követeléseiknek 1856 évi mártius 1-je előtt eszközölt bétáblázása folytán a kármentesített jószágra elsőbbségi jogokat nyertek, — és a kárpótlási tőkéből kielégítéshez igényt akarnak formálni, ezen igényt jelentsek be, — megjegyeztetvén, miszerént ebbéli igazolásuknak és bejelentésüknek a fentebb kitűzött hirdetményi határidő alatt a bejelentő és minden esetre i hitelesített felhatalmazvánnyal ellátandó képviselőjének vezeték és kereszt neveik és lakáshelyük pontos földadása mellett annál bizonyosabban szükség megtörténni, mivel ellenkező esetben mindezen személyek a kárpótlási tőke kirendelése iránti tárgyalásból ki fognak rekesztetni, s az 1. 2. 3-ik pontok alatt kijelentettek csupán az tartatik föl, hogy netaláni jogaikat csak az ellen érvényesíthessék, kiknek a kárpótlási tőke s kamatai huzásairi joga a tőke kirendelése iránti tárgyalásnál elismertetett.

Végre azok, kik a fentebb meghatározott igazolásukat, vagy bejelentésüket a hirdetményi határidő alatt benyújtatották, ezennel felhivatnak, hogy a kárpótlási tőke kirendelése végteti tárgyalásra a fent kitűzött tárgyalási hatánapon ezen bíróság előtt személyesen vagy törvényes meghatalmazottjaik által annál bizonyosabban jelenjenek meg, mivel különben úgy fognak tekinteni, mintha semmi igazolást vagy bejelentést nem nyújtottak volna be; egyttal értesítenek az illetők, hogy a fennemlített tárgyaláskor a földadóra nézve ideiglenileg felállított országos bizottmány által netalán utólagosan kitisztázott tőkére is figyelem fog fordítatni, és hogy mindazon hitelezők, kik bejelentésüket elmulasztották, minden ebbéli igényüket a fennemlített császári nyiltparancs 25-ik §-sa 4-ik szakában elősorolt megszorítások mellett elvesztendik.

A hirdetményi határidő alatt beérkezett igazolások és jelentések, ugy szintén a lejárt vagy tüstént felmondható adósságoknak a kárpótlási, tőkérei utalása iránti kérvények a hivatalos órák alatt az irodában megtekinthetők lesznek.

Szászváros, július 25-dik 1857.

A szászvárosi cs. kir. kerületi törvényszék üléséből.

MAGÁN HIRDETÉSEK.

(236) 4507. — 1857.

Haszonbéri hirdetmény.

A Kolozsvár szab kir. város közönsége által bírató városi pálinka-korcsma márlás jogának Kolozsvár városa területén, s a városi nagy kaszárnyában való kizárólagos gyakorlata, a cs. kir. nagyméltóságú helytartóságnak f. évi július 28-ról 17,128 szám alatt kelt jóváhagyása folytán, a kolozsvári tanácsnául folyó 1857-dik évi septemb. 10-ik napján d. e. 10 órákor tartandó köz-árverés után, három egymásután következő évre, azaz: folyó 1857-dik évi november 1-ső napjától 1860-dik évi october utolsó napjáig a legtöbbet ígérőknek haszonbérbe fog adati.

Ezen árverésnél felkialtási ár évenkénti 36,30 pengő forint, melynek 10 százdtólia a bérleni vágyóktól kész pénzben vagy város nevére kelt kötelevényekben az árverés előtt bantpénzül leteendő.

Az említett árveréshez továbbá f. évi szeptember 10-én d. e. 9 ráig írásbeli lepecsételt ajánlatok (Offert) is fogadtatnak el, melyeknek 15 pkros blyeggel s a fenn megállított bantpénzzel kell ellátva lenniök, s melyek a kolozsvári tanácschoz intézendők és csak az árverés befejezése után bontatnak fel.

A többi árverési feltételek a Kolozsvár városi gazdasági hivatalnál megtekinthetők.

A kolozsvári tanácsból auguszt 12-én 1857.

Haszonbéri hirdetmény.

(237) (2—2) Ifj. gr. Bethlen Gábor urnak és testvéreinek Zaránd vármegyében kebelezt N Halmágyi uradalmában a következő javak folyó évi sept. 29-től számított 6 egy másutatn következő évekre haszonbérbe bocsátatnak:

N. Halmágyon a piaci nagy emeletes vendéglő a városban lévő két kisebb korcsmákkal, több szántókkal, kaszálókkal, vásár vámmal, legelővel együtt.

Alvácán az igen kereset meleg fürdők, a

hozá tartozó fürdő épületekkel, vendéglővel, csapszékekkel, vendégszobákkal, istállókkal, szék-színkekkel, továbbá több darab szántók, kaszálók.

Juonesden egy két kerekű lisztelő malom és korcsma.

Lyászán a korcsma, legelővel.

Lazuron egy keresett vendéglő, lisztelő malommal.

Csunganýon korcsmalási jog több szántókkal.

Dobróczon korcsm. jog és kaszáló.

Vosdócs, Lungsóra, Knitesd, Lestyora, Lyáncz, Balduvény, Bassarabása, Brotuna, Stimba és Kazanesd helységekben a korcsmalási jog

A fentebb elő sorolt javak részletes leírása, ugy szinte a bérleti feltételek is le vannak téve Alvácán a fenn tisztelt grófok uradalmi tisztsége szállásán, hol azokat megláthatni, vagy bérmentes levelekben e tekintetben intézendő kérdésekre teljes felvilágosítást is ad. A kérdőzködő levelek Körösbányán át Alvácá-

ra utasítandók, az érintett uradalmi tisztségekhez.

Alvácán, 1857. aug. hó 10-kén.
a fent tisztelt mlgs. gróf urak
Alváczi uradalmi tisztsége.

(235) (3—3) Vendégfogadó-megnyitás.

A t. cz. helyi, különösen az utazó közönséget van szerencsén értesíteni, hogy Maros-vásárhelyen a főpiacz közepén, a legszebb és legalkalmasabb helyen lévő „Apollóhoz” czimzett volt nagy kétemeletes házat máltól kezdve a legizletesebben butorozott illó számú vendégszobákkal, ét-szekteternmel a szükséges istállókkal ellátott meg a t. cz. utazó közönség korszerint minden kívánságának és kényelmének megfelelő szállodául az

„OROSZLANYHOZ”

czím alatt megnyitottam.

Maros-vásárhely, jul. 22-kén 1857.

Rosenbaum Adolf.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda nyomdájában.